

**КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
ЗАПОБІГАННЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ****CONTROL AND OVERSIGHT AS PUBLIC ADMINISTRATION INSTRUMENTS
TO PREVENT THE SHADOWING OF THE ECONOMY IN UKRAINE****Новак Н.П., д.ю.н., д.е.н., старший дослідник,
професор кафедри правових дисциплін***Херсонський інститут Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна академія управління персоналом»
ORCID ID: 0000-0002-6961-4380***Сердюк Є.В., к.ю.н.,****доцент кафедри галузевого права та загально-правових дисциплін**
*Заклад вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
ORCID ID: 0000-0002-5467-7207*

У статті узагальнено інститути контролю та нагляду як ключового інструменту публічного адміністрування, що застосовуються для запобігання тінізації економіки в Україні. Контроль визначено як ширше поняття, що включає перевірку, спостереження, аналіз і коригування діяльності суб'єктів у межах встановленої компетенції з метою попередження або усунення відхилень від правових і регуляторних норм. Нагляд трактується як форма зовнішнього спостереження за дотриманням нормативних вимог, що здійснюється спеціальними уповноваженими органами, без права втручання в оперативну або організаційну діяльність контрольованих суб'єктів. Розмежовано функції контролю й нагляду: контроль виконує аналітичну, профілактичну, управлінську та інформаційну ролі, а нагляд – передусім превентивну, наглядову і репресивну в умовах підвищеного суспільного ризику або нормативної загрози. Окреслено доктринальні підходи до класифікації форм контролю, серед яких виокремлено державний, внутрішньогосподарський, незалежний (аудиторський), фінансовий, податковий, митний і громадський контроль, кожен із яких має свою специфіку та функціональне призначення. Детально проаналізовано практичні механізми реалізації контролю в окремих сферах, зокрема у сфері праці, фінансового моніторингу та запобігання корупційним правопорушенням. У контексті трудових відносин акцент зроблено на інспекційних відвідуваннях, що здійснюються без попередження для виявлення неоформлених трудових відносин, порушень прав працівників та недотримання законодавчих гарантій. У фінансовій сфері увагу зосереджено на обов'язковому моніторингу підозрілих операцій, процедурах ідентифікації клієнтів, перевірці джерел походження коштів та виявленні фіктивних структур. У сфері протидії зловживанням і порушенням доброчесності розкрито механізми контролю за поданням декларацій, перевіркою стилю життя суб'єктів декларування, виявленням конфлікту інтересів і зловживань. Наголос зроблено на впровадженні ризик-орієнтованого підходу, цифровізації контрольних процедур, автоматизації обробки звітності та посиленні міжвідомчої координації.

Ключові слова: адміністративно-правові заходи, адміністративний орган, антикорупція, верифікація, відмивання коштів, декларування, кошти одержані злочинним шляхом, моніторинг та перевірка, платники податків, податкова система, правоохоронний орган, правопорушення в сфері економіки, публічне адміністрування економіки, суб'єкт публічної адміністрації, суб'єкти запобігання тінізації економіки, система розрахунків, фінанси та податки.

The article summarizes control and oversight as key instruments of public administration used to prevent the shadowing of the economy in Ukraine. Control is defined as a broader concept that includes inspection, observation, analysis, and correction of the activities of entities within the limits of established competence, aiming to prevent or eliminate deviations from legal and regulatory norms. Oversight is interpreted as a form of external observation over compliance with normative requirements, conducted by specially authorized bodies without the right to interfere in the operational or organizational activities of the supervised entities. The functions of control and oversight are distinguished: control performs analytical, preventive, managerial, and informational roles, whereas oversight serves primarily preventive, supervisory, and repressive functions in conditions of increased societal risk or regulatory threat. Doctrinal approaches to the classification of control forms are outlined, including state, internal, independent (audit), financial, tax, customs, and public control, each with its specific characteristics and functional purpose. Practical mechanisms for implementing control in various areas are thoroughly analyzed, particularly in labor, financial monitoring, and the prevention of corrupt practices. In the context of labor relations, emphasis is placed on unannounced inspections to detect informal employment, violations of workers' rights, and non-compliance with legal guarantees. In the financial sphere, focus is given to mandatory monitoring of suspicious transactions, client identification procedures, verification of sources of funds, and the detection of fictitious entities. In the area of integrity violations, the article reveals control mechanisms for declaration submission, lifestyle checks of declarants, and the identification of conflicts of interest and abuses. Emphasis is placed on the implementation of risk-oriented approaches, digitalization of control procedures, automation of reporting, and enhancement of interagency coordination.

Key words: administrative authority, administrative and legal measures, anti-corruption, declaration, economic offences, law enforcement authority, means obtained through criminal activity, monitoring and verification, payers of taxes, public administration of the economy, public administration subject, shadow economy prevention entities, settlement system, subject of public administration, tax system, taxation and finance, verification, money laundering.

Вступ. Контроль і нагляд є невід'ємними елементами публічного адміністрування, що відіграють визначальну роль у забезпеченні законності, прозорості та ефективності управлінських процесів. У контексті української державності, особливо в умовах трансформацій та зовнішніх викликів, питання запобігання тінізації економіки набуває першочергового значення. Тіньова економіка не лише знижує доходи бюджету, а й створює нерівні умови для ведення бізнесу, поглиблює корупційні ризики, сприяє криміналізації фінансових потоків. За даними експертів, частка тіньового сектору в Україні тривалий час переви-

щує 30% ВВП, що є системною загрозою економічній безпеці держави. Відтак, формування ефективного інструментарію для виявлення, запобігання та усунення нелегальної економічної активності є стратегічним завданням державної політики.

Особливу актуальність дослідження контрольних та наглядових функцій зумовлює також запровадження ризик-орієнтованого підходу у діяльності державних органів, що передбачає концентрацію зусиль на сферах із підвищеним рівнем порушень. Це стосується насамперед трудових відносин, фінансових операцій, оподат-

кування, митного регулювання, а також заходів із запобігання корупції. Ефективне виконання функцій контролю та нагляду передбачає не лише правову регламентацію, але й професійність виконавців, наявність доступу до інформаційних баз, інтеграцію цифрових технологій. Проте на практиці реалізація контрольних функцій часто стикається з низкою викликів: недостатнє фінансування, кадровий дефіцит, політичний тиск, корупційна вразливість, суперечності в нормативній базі.

Проблематика тіньової економіки має комплексний характер і охоплює як об'єктивні фактори – слабкість економічних інститутів, недостатній рівень правової культури, нерегульованість підприємницької діяльності, – так і суб'єктивні причини: свідому ухильну поведінку бізнесу, корупційну взаємодію між владою і суб'єктами господарювання, байдужість суспільства до фінансової дисципліни. Саме тому боротьба з тінізацією вимагає поєднання різних правових і організаційних засобів, серед яких контроль і нагляд посідають центральне місце. Вони мають не лише фіскальну чи репресивну спрямованість, а й превентивний, інформативний та управлінський потенціал, що дозволяє впливати на поведінку учасників економічної діяльності.

На сучасному етапі розвитку української економіки постає необхідність зміцнення інституційного середовища, у якому функціонують контрольні та наглядові структури. Це передбачає чітке розмежування повноважень, недопущення дублювання функцій, запровадження ефективних механізмів взаємодії між органами влади, бізнесом і громадськістю. Важливим аспектом є також підвищення довіри до державних органів контролю, що досягається шляхом відкритості процедур, звітності, запровадження антикорупційних запобіжників.

У фокусі аналізу – доктринальні підходи до тлумачення відповідних понять, нормативне закріплення механізмів їх реалізації, проблеми практичного застосування та шляхи вдосконалення. Особливу увагу приділено сферам, найбільш вразливим до тіньових практик: працевлаштування, фінанси, митниця, оподаткування, декларування. Робота ґрунтується на аналізі чинного законодавства, актів уряду, спеціалізованих публікацій та емпіричних спостережень.

Останні дослідження: до певних аспектів публічного адміністрування запобігання тінізації економіки в Україні звертались А. Берляч, Г. Бех, О. Дмитрик, П. Діхтієвський, В. Галушко, Г. Гришук, В. Карелін, С. Кирпа, Д. Кобильнік, О. Константинов, М. Кучерявенко, М. Латинін, І. Лешух, А. Лісовий, О. Мошенець, А. Онішик, Г. Пасемко, П. Покатаєв, О. Правоторова, К. Проскура, А. Савченко, М. Скорик, С. Степаненко, О. Таран, О. Тильчик, С. Чепіль, Д. Файер, О. Фелик, В. Фелик ін. Проте вони свою наукову увагу не зосереджувались безпосередньо на особливостях контролю і нагляду як інструментів публічного адміністрування запобігання тінізації економіки в Україні.

Мета статті полягає в тому щоб на основі теорії права, теорії адміністративного права, чинного законодавства та наукових доктрин розкрити місце і роль контролю та нагляду як інструменти публічного запобігання тінізації економіки в Україні.

Виклад основних положень. Згідно із тлумачним словником української мови поняття «контроль» розкривається, як багатозначне поняття, яке охоплює перевірку, облік і нагляд за діяльністю осіб або органів, а також функціонування відповідних установ чи контролерів. У найзагальнішому розумінні, контроль передбачає спостереження з метою виявлення відхилень від встановлених норм чи правил. Він може здійснюватися як окремими суб'єктами (наприклад, державними або громадськими інституціями), так і через спеціальні контрольні органи. Крім того, у повсякденному вживанні термін може позначати як сам процес нагляду, так і суб'єктів, які його здійс-

нюють [1]. В контексті написання нашої роботи найбільш доречним є перше значення поняття, як перевірка та нагляд за діяльністю певних суб'єктів у межах встановленої компетенції. Саме таке тлумачення забезпечує розуміння контролю як правового інструменту реалізації наглядових та регулятивних функцій держави або інших уповноважених органів.

В юридичній літературі контроль і нагляд є суміжними, але не тотожними інструментами публічного адміністрування. Контроль охоплює ширше коло дій, пов'язаних із перевіркою, обліком та аналізом виконання завдань контрольованими об'єктами з метою виявлення відхилень від установлених норм і вжиття коригувальних заходів. Він може мати як попереджувальну, так і аналітичну функцію, будучи важливою формою правозастосування та забезпечення публічних інтересів. Адміністративний нагляд, натомість, є вужчим поняттям, що передбачає спостереження за дотриманням адміністративно-правових норм у специфічних сферах підвищеної суспільної небезпеки. Нагляд реалізується спеціальними органами, які не мають організаційної підпорядкованості щодо об'єктів нагляду, та супроводжується можливістю застосування адміністративного примусу. У правовому значенні нагляд виконує не лише профілактичну, а й каральну функцію, зокрема шляхом притягнення до відповідальності [2, с. 253-255].

У межах доктринального аналізу особливу увагу заслуговує думка О. Правоторової, яка визначає контроль як ширше поняття, що включає перевірку, спостереження та коригування діяльності задля забезпечення ефективної функціонування системи. Контроль виступає постійною управлінською функцією незалежно від рівня здійснення, як у державному органі, так і в межах внутрішньої ієрархії. Його сутність не зводиться до виявлення порушень чи накладення санкцій, оскільки він виконує аналітичну, профілактичну та інформаційну функції. Контроль слугує важливим інструментом забезпечення законності, прозорості та підзвітності в системі публічного адміністрування. Особливої ваги набуває публічний контроль, джерелом якого є громадянське суспільство, а не держава. Натомість нагляд є вужчим видом діяльності, що здійснюється виключно спеціальними уповноваженими органами. Його метою є виявлення та припинення порушень у сферах підвищеного суспільного ризику, а також застосування заходів адміністративного примусу. Нагляд не передбачає повноважень щодо скасування управлінських актів, що чітко відмежовує його від контролю. У зв'язку з цим, нагляд розглядається як форма «звуженого контролю». Визнання цієї класифікації є важливим як у правозастосуванні, так і в законодавчій практиці [3].

Д. Файер комплексно аналізує фінансовий контроль як ключовий інструмент боротьби з тінізацією економіки та легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом. Автор підкреслює, що ефективність такого контролю забезпечується лише за умов поєднання економічних, адміністративних і правових методів. Фінансовий контроль розглядається у трьох основних формах: державний, внутрішньогосподарський і громадський, кожен з яких має визначену сферу дії. Особливу увагу приділено незалежному фінансовому контролю, що здійснюється аудитором та спеціалізованими фірмами. У статті висвітлено значення фінансового моніторингу як підсистеми фінансового контролю в системі запобігання відмиванню коштів. Проаналізовано структуру суб'єктів первинного та державного моніторингу відповідно до чинного законодавства. Розкрито роль Держфінмоніторингу як координатора виявлення підозрілих фінансових операцій. Автор наголошує на необхідності ухвалення спеціального закону про державний фінансовий контроль, який регламентував би порядок декларування доходів фізичних осіб. Вказується на важливість постійного моніторингу офшорних операцій та новітніх фінансових технологій, що можуть

бути використані для тіньової діяльності. Обґрунтовано доцільність залучення саморегулювальних організацій до процесу детінізації. Підкреслено, що лише через вдосконалення законодавчої бази, підвищення відповідальності та підтримку легального бізнесу можливе ефективне обмеження тіньових процесів¹.

О. Рябчук розглядає митний контроль як ключовий механізм протидії тіньовій економіці, підкреслюючи його багатофункціональність і значення в умовах, коли неформальний сектор охоплює значну частину економіки України. Автор виділяє функції митного контролю – контролювальну, фінансову, регулятивну, захисну, превентивну, інформаційну та управлінську – які забезпечують ефективне виявлення порушень. Особлива увага приділяється митному аудиту як інструменту пост-контролю за завершеними операціями. У контексті євроінтеграції важливим є наближення митних процедур до стандартів ЄС. В умовах війни митна система адаптується до нових викликів, зокрема впроваджує митний безвіз і систему NCTS для підтримки прозорості. Одночасно призупинення перевірок обмежує контрольні можливості. Автор вказує на логістичні труднощі, що виникають через перевантаження пунктів пропуску. Зниження ефективності митного контролю пов'язане також із корупцією та політичним впливом. Пропонується низка реформ: уніфікація митного тарифу, діджиталізація, автоматизація прийняття рішень, спрощення процедур. Вони сприятимуть прозорості, зменшенню корупційних ризиків та розвитку легального бізнесу [5, с. 114-123].

Г. Гришук і С. Чепіль податковий контроль розглядають як ключовий інструмент протидії тіньовій економіці в Україні, що охоплює понад 50% ВВП країни. Автори визначають основними причинами тінізації низькі доходи населення, корупцію, недосконале регулювання підприємництва та недовіру до держави. Надається власне трактування поняття «тіньова економіка» як навмисно прихованої діяльності для уникнення оподаткування. Підкреслюється необхідність впровадження ефективних інструментів детінізації, зокрема посилення податкового контролю. У період з 24 лютого 2022 року до 1 серпня 2023 року податкові перевірки були призупинені, що дозволило бізнесу адаптуватися до кризових умов, але зменшило ефективність контролю. У 2024 році податкова служба активізувала перевірки, запланувавши понад 3 тисячі ревізій, з акцентом на юридичних осіб, ФОПів і підприємства критичних галузей. Автори наголошують на необхідності реформування податкового законодавства через його прогалини та суперечності. Податковий контроль, за їх висновком, має виконувати не лише фінансову, а й соціальну, антикорупційну та регуляторну функції. Водночас важливо створити сприятливе податкове середовище для легального бізнесу. У статті наведено динаміку тіньової економіки з 2010 по 2022 роки, що демонструє зворотний зв'язок із рівнем реального ВВП [6].

Отже, у межах доктринального аналізу контроль розглядається як ширше поняття, що охоплює перевірку, спостереження, коригування та виконує аналітичну й профілактичну функції в системі публічного адміністрування. Він не обмежується виявленням порушень, а спрямований на забезпечення законності, прозорості й підзвітності, зокрема через залучення громадського контролю. Натомість нагляд визначається як вужча форма діяльності, що здійснюється уповноваженими органами для припинення правопорушень у сферах суспільного ризику. Значну роль у боротьбі з тіньовою економікою відіграє фінансовий контроль, який охоплює державні, внутрішні й незалежні форми, а також фінансовий моніторинг підозрілих операцій. Митний та податковий контроль також виконують

комплексні функції: фінансову, превентивну, регуляторну, а також сприяють виявленню схем ухилення й адаптації бізнесу до законодавчих змін.

Постанова Кабінету Міністрів України № 823 від 21 серпня 2019 року є прикладом державного контролю та нагляду за додержанням законодавства про працю. Документ регламентує механізм виявлення порушень, зокрема неоформлених трудових відносин. Основною формою контролю є інспекційне відвідування, яке може здійснюватися без попередження. Підставами для перевірки виступають звернення громадян, інформація від ДПС, ПФУ, профспілок, рішення суду тощо. Інспектори праці мають право доступу до приміщень, вилучення документів, опитування працівників, фото- і відеофіксації. Поряд із цим передбачено механізм державного нагляду, який має аналітичний характер. Нагляд спрямований на оцінку ефективності контрольних функцій органів влади та проводиться планово. Уповноважені особи аналізують документи, звітність, статистику, можуть проводити виїзні перевірки. За результатами формуються висновки, надаються пропозиції, ініціюється відповідальність посадових осіб. Постанова забезпечує правові підстави для системного контролю у сфері праці з метою запобігання тінізації зайнятості [7].

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-IX встановлює багаторівневу систему контролю і нагляду за фінансовими операціями для запобігання тінізації економіки. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу (банки, нотаріуси, бухгалтери, ріелтори) зобов'язані здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнтів. Особлива увага приділяється клієнтам із високим ризиком, кінцевим бенефіціарним власникам і джерелам походження коштів. У разі підозрілих транзакцій інформація передається до спеціально уповноваженого органу – Державної служби фінансового моніторингу України. Крім цього, закон передбачає державний фінансовий нагляд, який здійснюється уповноваженими органами шляхом перевірок, аналізу звітності та аудитів. Нагляд спрямований на виявлення порушень і запобігання використанню фінансових установ у злочинних схемах. Закон також передбачає ризик-орієнтований підхід, що дозволяє зосереджувати ресурси на найбільш уразливих сегментах. Національна оцінка ризиків допомагає ідентифікувати основні шляхи тінізації. Інструменти моніторингу спрямовані на виявлення фіктивних структур і номінальних власників [8].

Закон України «Про запобігання корупції» закріплює контроль і нагляд як базові інструменти реалізації державної антикорупційної політики. Через діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції здійснюється системний контроль за дотриманням вимог до фінансового декларування, доброчесності, уникнення конфлікту інтересів та виконання встановлених законодавчих обмежень. Контрольні функції охоплюють перевірки декларацій, антикорупційну експертизу нормативних актів, моніторинг способу життя суб'єктів декларування, аналіз інформації щодо можливих зловживань. НАЗК координує діяльність у сфері запобігання корупції як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом. Нагляд здійснюється у взаємодії з прокуратурою, поліцією, НАБУ та іншими уповноваженими суб'єктами, які мають право на оперативне реагування. Особливе значення має внутрішній нагляд у публічних установах через уповноважених осіб із запобігання корупції. Закон запроваджує механізми викриття порушень завдяки функціонуванню внутрішніх і зовнішніх каналів повідомлень. Це сприяє залученню суспільства до моніторингу доброчесності посадовців. Передбачено прозору конкурсну процедуру добору керівництва НАЗК як частину кадрового

¹ Файер Д. А. Фінансовий контроль як засіб протидії тінізації економіки та легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Фінанси і кредит. 2012. № 6. С. 12–18. УДК 343.9.024.

контролю. Встановлені вимоги до кандидатів бездоганна репутація, незалежність, професіоналізм запобігають політичному або корисливому впливу [9].

Отже, у межах законодавства контроль і нагляд застосовуються як інструменти запобігання тінізації в різних сферах – праці, фінансів, антикорупційної політики. Контрольна діяльність охоплює інспекційні відвідування, перевірки, моніторинг, аналіз документів і звітності, виявлення неформальних відносин та ризикових операцій. Нагляд здійснюється спеціально уповноваженими органами і має плановий, аналітичний характер із функцією виявлення порушень у сферах суспільного інтересу. Значну роль відіграють внутрішні й зовнішні повідомлення, фінансовий моніторинг, декларування та аналіз джерел походження коштів. Передбачено ризик-орієнтований підхід, що дозволяє зосередити ресурси на найбільш уразливих напрямках. Важливим є забезпечення доступу до інформації, залучення громадськості та формування умов для прозорості й підзвітності.

Висновки. Контроль і нагляд є фундаментальними правовими інструментами забезпечення публічної дисципліни, дотримання законності та протидії тінізації економіки в Україні. Контроль охоплює ширшу сферу діяльності, включаючи перевірку, спостереження, облік і коригування дій об'єкта з метою попередження або усунення відхилень від встановлених норм. Він виконує не лише правозастосовчу, а й аналітичну, профілактичну, управлінську й інформаційну функції. Натомість нагляд є вужчим за обсягом і передбачає спостереження уповноваженими органами за дотриманням обов'язкових норм, зазвичай у сферах підвищеного ризику. На відміну від контролю, нагляд часто не має повноважень втручатися у внутрішню діяльність піднаглядного суб'єкта чи скасовувати його рішення, але передбачає можливість застосування адміністративного примусу.

Контрольна діяльність у межах боротьби з тіньовою економікою реалізується у декількох ключових формах: державний, внутрішньогосподарський, незалежний (аудиторський), митний, податковий, фінансовий, адміністративний та громадський контроль. Державний контроль втілюється через діяльність органів виконавчої влади, які здійснюють перевірки дотримання законодавства у сфері праці, фінансів, публічних закупівель тощо. Внутрішньогосподарський контроль забезпечується підприємствами самостійно з метою виявлення внутрішніх порушень або зловживань. Аудиторський контроль здійснюється незалежними фахівцями і фірмами для перевірки звітності та оцінки прозорості фінансової діяльності. Специфічними формами є податковий і митний контроль, які мають

фіскальне та регулятивне значення і прямо впливають на обсяг тіньового обороту.

Нормативне закріплення механізмів контролю та нагляду у сфері запобігання тінізації економіки ґрунтується на низці спеціальних законів та урядових постанов. Зокрема, правові підстави для здійснення контролю у сфері праці визначає постанова Кабінету Міністрів України № 823, яка встановлює механізм інспекційних відвідувань і підстави для перевірки. Законодавче регулювання фінансового моніторингу та запобігання відмиванню коштів забезпечується спеціальним законом № 361-IX, що встановлює вимоги до суб'єктів первинного моніторингу і визначає повноваження Держфінмоніторингу. Антикорупційний контроль врегульований законом «Про запобігання корупції», де детально описані функції НАЗК щодо перевірки декларацій, моніторингу способу життя посадовців і розгляду повідомлень викривачів.

У трудовій сфері контроль реалізується через діяльність інспекторів праці, які мають право проводити без попередження інспекційні відвідування з метою виявлення неоформлених працівників, прихованих трудових відносин тощо. У фінансовій сфері ключовим є обов'язковий фінансовий моніторинг, який охоплює як первинний рівень (банки, нотаріуси, аудитори), так і державний нагляд із боку Держфінмоніторингу. Податковий контроль здійснюється через планові та позапланові перевірки підприємств, аналіз звітності, зіставлення з інформацією з відкритих джерел та реєстрів. В усіх сферах контрольні дії спрямовані не лише на виявлення порушень, а й на формування доброчесного бізнес-середовища. Особливої актуальності контроль набуває у період воєнного стану, коли високий рівень економічних ризиків спричиняє зростання тіньових практик.

Отже, системний підхід до запобігання тінізації економіки вимагає гармонійного поєднання контрольних і наглядових функцій у межах єдиної стратегії державного управління. Роль публічного контролю зростає за умов активного залучення громадськості, бізнес-асоціацій і медіа до процесу моніторингу та реагування. Водночас ефективність таких заходів можлива лише за наявності стабільного правового регулювання, належного ресурсного забезпечення контрольних органів та цифровізації їхніх функцій. Значення має і міжнародна інтеграція – уніфікація стандартів митного контролю, участь у глобальних фінансових моніторингових механізмах, імплементація антикорупційних практик ЄС. Для досягнення стратегічної мети – виведення значної частки економіки з тіні – необхідні як нормативне вдосконалення, так і посилення міжвідомчої координації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Контроль. Словник української мови: у 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. редкол.: І. К. Білодід (голов. ред.) та ін. Київ. Наук. думка, 1973. Т. 4. С. 277. URL: <https://sum.in.ua/s/kontrol>.
2. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, А. Берлач та ін. ; за заг. ред. В. Галуцька, В. Феліка. Вид. 5-те. Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. 700 с.
3. Правоторова О. В. Контроль і нагляд як інструменти публічного адміністрування: правова природа, ознаки та функції. Таврійський науковий вісник. 2023. № 3. С. 59–62.
4. Файер Д. А. Фінансовий контроль як засіб протидії тінізації економіки та легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Фінанси і кредит. 2012. № 6. С. 12–18. УДК 343.9.024.
5. Організаційно-економічний механізм протидії тіньовій економіці та корупції : монографія / А. В. Лісовий, К. П. Проскура, С. В. Кирпа, А. М. Савченко, М. О. Скорик та ін. ; за заг. ред. А. В. Лісового ; Державний податковий університет. Ірпінь, 2024. 246 с.
6. Гришук Г. В., Чепіль С. О. Податковий контроль як інструмент протидії тіньовій економіці в Україні. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки. 2024. Вип. 2 (74). С. 100–106. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/74-13>
7. Деякі питання здійснення державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю. Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 21 липня 2019 № 823. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/823-2019-%D0%BF>
8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06 грудня 2019 № 361-IX. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/361-20>
9. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 № 1700-VII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>